

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

2. Кривонос А. Мы переживаем начальный бум франчайзинга [Электронный ресурс] / А. Кривонос // <http://www.kontrakty.com.ua>
3. Методическое пособие для будущих участников франчайзинговых сетей / Ассоциация франчайзинга. – К.: Ассоциация франчайзинга, 2005 г. – 256 с.
4. Никоненко К. Наш франчайзинг / К. Никоненко – К.: Ассоциация франчайзинга, 2005 г. – 304 с.
5. Официальный сайт Ассоциации франчайзинга Украины - www.franchising.org.ua.
6. Официальный сайт Федерации развития франчайзинга в Украине - www.fdf.org.ua.
7. Официальный сайт Министерства аграрной политики и продовольствия Украины - www.minagro.gov.ua.
8. Официальный сайт Министерства социальной политики Украины - www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index.
9. Официальный сайт Киевской городской государственной администрации - kievcity.gov.ua.

РЕЗЮМЕ

В статті розглянуто сучасний стан франчайзингу на українському ринку. Проаналізовано фактори, що стримують розвиток франчайзингу в Україні. Розглянуто проблеми та переваги франчайзингу для України в сучасних умовах. У статті ринок франчайзингу представлений як перспективний напрямок для ведення комерційної діяльності на території України.

Ключові слова: франчайзинг, франшиза, галузі економіки України.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрено современное положение франчайзинга на украинском рынке. Проанализированы факторы, которые сдерживают развитие франчайзинга в Украине. Рассмотрены проблемы и преимущества франчайзинга для Украины в современных условиях. В статье рынок франчайзинга представлен как перспективное направление для ведения коммерческой деятельности на территории Украины.

Ключевые слова: франчайзинг, франшиза, отрасли экономики Украины.

SUMMARY

The article considers the current status of franchising on the Ukrainian market. The factors that hinder the development of franchising in Ukraine are analysed. The problems and advantages of franchising in Ukraine in current conditions are considered. The article describes franchise market as a promising destination for doing business in Ukraine.

Keywords: franchising, franchise, sectors of the economy of Ukraine.

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Дідченко О.І., к.е.н., Запорізька державна інженерна академія, доцент кафедри «Економіка підприємства»

Костомаха О.М., Запорізька державна інженерна академія, магістрант

Розвиток будь-якого успішно діючого в умовах сучасної ринкової економіки підприємства слід розглядати як постійний процес створення інновацій, безперервний процес творчої діяльності. Для його підтримки на належному якісному рівні необхідно формування ефективного організаційно-економічного механізму, який буде постійно стимулювати підприємство на створення нової продукції і послуг, технології і матеріалів, нових організаційних форм, що мають властивості науково-технічної новизни і задовольняють нові суспільні або індивідуальні потреби. Це обумовлює актуальність дослідження та наукового обґрунтування принципів та підходів до його формування.

Дослідженню «інновацій» як економічної категорії та принципів інноваційного розвитку було присвячено праці таких вчених, як Йозеф Шумпетер, Гарольд Барнет, Брайан Твіст, Павло Завлін, Анатолій Казанцев і Леван Мінделі, Світлана Ільєнкова і Леонід Гохберг, Роберт Мюллер, Олена Лапко, Ф.Ніксон, Дмитро Черваньов і Лідія Нейкова, Іван Перлакі, Борис Санто та інші. Науковим дослідженням проблематики інноваційної діяльності підприємств присвячено багато наукових праць, таких вчених як І.Лукинов, М.Чумаченко, В.Карпов, А.Коренной, О.Амоша, Ю.Бажал, Л.Барютін, С.Козьменко, В.Бабич, П.Завлін, А.Васильєв, С.Ілляшенко, С.Покропивний, В.Захарченко, А.Кац, В.Трапезніков, М.Дворцин, В.Юсім. Принципи та підходи до формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком на рівні підприємства розглядалися в роботах С.М.Ілляшенко, В.І.Захарченко, В.І.Карюк, Н.М.Корсікова, О.Ю.Мірошніченко, І.М.Підкаміний, С.О.Тульчинська, А.І.Українець, В.С.Ціпуринда та інші.

Разом з тим, аналіз робіт провідних економістів свідчить про те, що не існує певного універсального механізму управління інноваційним розвитком підприємства. Для створення такого ефективного механізму необхідно враховувати безліч факторів, характер їх зв'язків, особливості взаємодії. Таким чином, існує нагальна необхідність узагальнення й розвитку теоретичних положень щодо підходів до формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємства, що і обумовлює актуальність теми дослідження.

Для розуміння сутності поняття «інноваційний розвиток підприємства» та обґрунтування підходів до формування організаційно-економічного механізму управління ним розглянемо існуючі погляди щодо визначення поняття «інновація» як економічної категорії. Такий підхід є необхідним, оскільки на сьогодні у науковій літературі не має стосовно цього єдиної думки, а різні вчені трактують це поняття залежно від об'єкта і предмету свого дослідження, що не може не впливати на інші економічні категорії, які відштовхуються від поняття «інновації». Так, наприклад, сьогодні у науковому світі відбувається полеміка між прихильниками двох різних підходів щодо визначення місця та ролі інновації в системі розвитку виробництва, оскільки є два підходи до визначення поняття «інновація» - статистичний та динамічний. Статистичний підхід розглядає інновацію як результат інноваційної діяльності, а динамічний – як процес впровадження нового замість існуючого.

Статистичний підхід відображено у мережних стандартах: Керівництво Фраскати (1993р.) «Запропонована стандартна практика для обстеження досліджень та експериментальних розробок» і Керівництво Осло (1989р.) – міжнародні норми збирання даних про інновації. Ними інновацію визначено як кінцевий результат інноваційної діяльності, втілений у вигляді нового або вдосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, що використовується в практичній діяльності, або в новому підході до соціальних послуг.

Динамічний підхід до визначення інновацій запропоновано фундатором інноваційної теорії Й.А.Шумпетером. Він розглядає інновації в динаміці, тобто як процес, крім того, зазначає, що інновація – це не просто нововведення, а нова функція виробництва, «нова комбінація» [1, С. 11].

На нашу думку, необхідно погодитися з Власенко О.С. [1] відносно того, що динамічний і статистичний підходи є такими, що доповнюють один одного і розкривають складне поняття сутності інновації. Тому не має сенсу їх протиставляти і вирішувати, який із них є таким, що глибше розкриває явище інновації.

Таким чином, як бачимо з проведеного аналізу, різні автори вкладають в поняття «інновація» різне підґрунтя, що суттєво впливає на визначення головних характерних рис інновації як економічної категорії і, відповідно, відбивається на формуванні уявлення про інноваційний розвиток підприємства та підходів щодо управління ним. На наш погляд найбільш вдалим, відносно поставленої мети дослідження, є наступне визначення інновації: «результат втілення чи матеріалізації новаторської ідеї у певній предметній субстанції –

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

продукті, технології, засобі людської діяльності чи послугі, для якої властивості нові споживчі якості, а реалізація передбачає зміну усталених, звичайних способів діяльності, створення нового чи урізноманітнення старого попиту з метою отримання економічного, соціального, екологічного чи іншого ефекту» [2, С. 42], оскільки саме в ньому найбільш точно відображено поєднання і статистичного, і динамічного підходу.

Виходячи з вищевикладеного поняття «інноваційний розвиток підприємства» можна сформулювати як систематизовану та цільову підприємницьку діяльність, що спрямована на еволюцію підприємства за допомогою безперервного втілення чи матеріалізації новаторської ідеї у певній предметній субстанції, для якої властиві нові споживчі якості, з урахуванням потреб суспільства та вимог ринку з метою отримання економічного, соціального, екологічного чи іншого ефекту.

Така діяльність повинна бути безпосередньо пов'язана з вдосконаленням знань, доведенням інноваційної ідеї до розробок конкретного товару, послуг чи технології, які користуються попитом на ринку, з розрахунком одержати інноваційний прибуток. Вона повинна передбачати здійснення цілого комплексу практичних заходів з підготовки і організації виробничого процесу, модифікації продукту і технології, перепідготовку персоналу для виконання нового завдання, застосування нових технологій, обладнання тощо, які бере на себе організатор господарського процесу – підприємець [2, С. 60]. Все перелічене свідчить про складність цього процесу та нагальну необхідність його обґрунтування, систематизації та впорядкування, тобто формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємства. При цьому треба враховувати, що будь-який «організаційно-економічний механізм не може існувати як замкнена система, він є динамічно відкритою системою, яка враховує вплив безлічі як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, так як і підприємство, інноваційна діяльність якого може гальмуватися чи обмежуватися різними впливами і факторами» [3]. Відповідно організаційно-економічний механізм підприємства повинен функціонувати в тісній взаємодії з ринковими і регулювальними механізмами.

Для наочності та спрощення аналізу зведемо різні визначення категорії «інновація» у порівняльну таблицю 1.

Таблиця 1

Визначення сутності категорії «інновація»

Автор 1	Визначення 2	Характерна ознака 3
Дмитро Черваньов, Лідія Нейкова	Інновація – техніко-економічний процес, який, завдяки практичному використанню продуктів розумової праці – ідей і винаходів, приводить до створення кращих за властивостями, нових видів продукції і нових технологій, які, з'явившись на ринку у якості нововведень, можуть принести додатковий дохід	Процес створення чи впровадження нових споживчих вартостей
Олена Лапко	Інновація – комплексний процес, котрий включає створення, розробку, доведення до комерційного використання і розповсюдження нового технічного або якогось іншого рішення, що задовольняє певну потребу	
Брайан Твісс	Інновація – процес, у якому винахід чи ідея набуває економічного змісту	
Борис Санта	Інновація – такий суспільно-техніко-економічний процес, який через практичне використання ідей і винаходів приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій, і у випадку, якщо інновація орієнтована на економічну вигоду, прибуток, її поява на ринку може принести додатковий дохід	
К. Найт	Інновація – процес впровадження будь-чого нового відносно організації чи її безпосереднього оточення, чи особливий випадок процесу змін в організації	
Роберт Мюллер	Інновація – активна чи пасивна зміна конкретної системи щодо зовнішнього середовища	Зміна системи у процесі розвитку
Йозеф Шумпетер	Інновація – втілення наукового відкриття, технічного винаходу в новій технології або новому виді виробу	Результат виробничої чи інтелектуальної діяльності
Павло Завлін, Анатолій Казанцев, Леван Мінделі	Інновація – результат творчого процесу, це створені чи впроваджені нові споживчі вартості, застосування котрих вимагає. Аби особи чи організації, що їх використовують, змінили звичні стереотипи діяльності, свої навички	Комплекс заходів зі створення нових речей
Юрій Пімошенко	Інновація – результат успішного ринкового обміну ідей на інвестиції для їхньої реалізації	
Ф. Ніксон	Інновація – сукупність технічних, виробничих і комерційних заходів, що дають появі на ринку нових і поліпшених промислових процесів і устаткування	Нові думки, способи, предмети
Гарольд Барнет	Інновація – нові думки, способи поведінки або предмети, що якісно відрізняються від попередніх форм	

Концептуальна схема формування та функціонування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємств (ОЕМУІР), на нашу думку, дуже вдало побудовано Зянько В.В. Її наведено на рисунку 1

Як випливає з рисунку 1, формування ОЕМУІР передбачає наявність принципів, які повинні бути покладені в його основу, визначення його функцій і розроблення структури.

На наш погляд основними функціями повинно стати:

- реалізація потенціалу, закладеного у кожній формі власності та господарювання, забезпечення конкуренції та співпраці між ними у справі використання інноваційного потенціалу при виході з економічної кризи на шлях економічного зростання;
- забезпечення збалансованості та внутрішньовиробничої пропорційності між структурними ланками виробництва на інноваційній основі;
- додержання стійких стимулів підприємців, менеджерів, працівників і колективів у створенні якісно нових технологій, форм організації виробництва, маркетингового обслуговування, реалізації кваліфікації та творчого потенціалу всіх суб'єктів відтворення;
- створення рівних економічних умов для реалізації соціально-економічного потенціалу кожної фірми та суб'єкта власності й господарювання в організації ефективного інноваційного процесу [4, С. 8].

Для реалізації функцій ОЕМУІР у процесі його функціонування як відкритої, динамічної, адаптивної, системи, що саморегулюється, самоорганізується і саморозвивається необхідне розроблення критеріальної бази і відповідного інструментарію. На даному етапі, ми вважаємо, що для кожного підприємства вони повинні бути індивідуальними, виходячи з його особливостей і потреб. На цій основі в процесі функціонування ОЕМУІР повинно відбуватися розроблення стратегій інноваційного розвитку суб'єкта господарської діяльності, при цьому можливо внесення змін у критеріальну базу і систему інструментів.

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

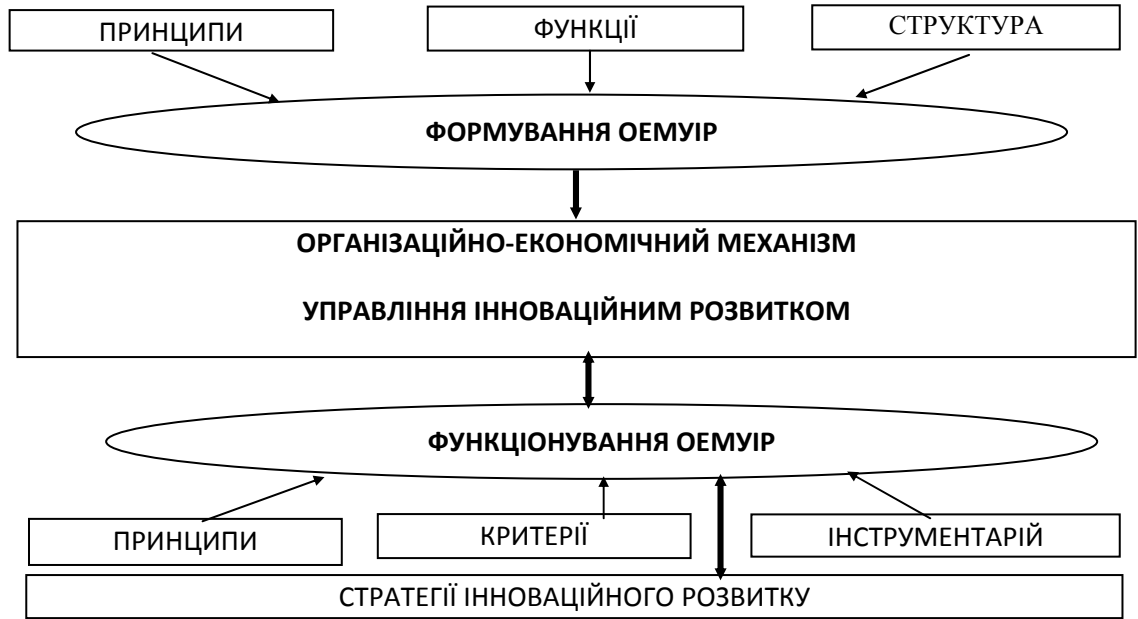

Рисунок 1 – Схема формування організаційно - економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємства [2, С. 36]

ОЕМУІР повинен орієнтувати діяльність суб'єктів господарювання на цілеспрямований пошук і реалізацію ринкових можливостей інноваційного розвитку, які відкриваються перед ними, що забезпечує їх тривале виживання і розвиток у нестабільному ринковому середовищі відповідно до обраної місії. Тобто ОЕМУІР є одним із основних елементів системи адаптації суб'єктів господарювання до змінних умов зовнішнього середовища, забезпечуючи їх тривале виживання і стійкий розвиток.

Формування ОЕМУІР повинне базуватися на принципах, що подано на рисунку 2.

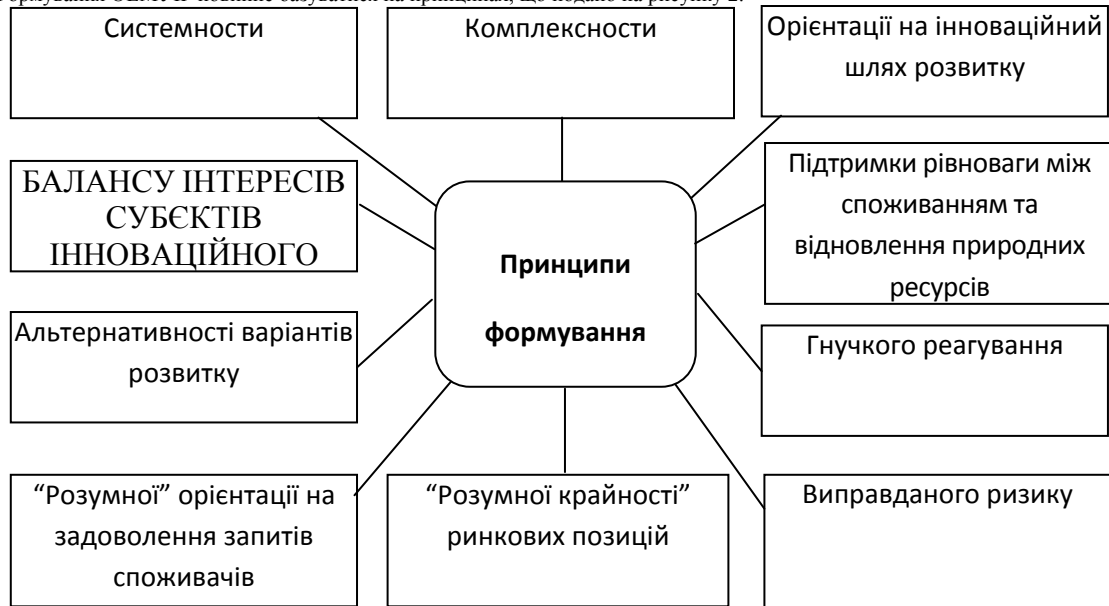

Рисунок 2 – Принципи формування ОЕМУІР суб'єктів господарювання [2, С. 36]

Крім того, деякі вчені наголошують, що «сучасна філософія інноваційного управління повинна бути зорієнтована як на горизонтальні процеси (наприклад, процеси, які проходять в напрямку «маркетолог-конструктор-технолог-виробник-реалізатор»), так і на вертикальні процеси, для яких характерним є не тільки напрямок «згори до низу», але і «знизу догори», коли працюють ефективно інноваційні групи, гуртки якості тощо. Отже, йдеться про інтегрований підхід до взаємоузгоджених процесів управління діяльністю підприємства [5].

При цьому організаційно-економічний механізм управління інноваційним розвитком підприємства повинен утворювати «комплексну систему функціональних взаємозв'язків між об'єктами, суб'єктами, засобами, методами та іншими складовими інноваційної діяльності» [4], в якій дуже важлива роль повинна відводитися саме персоналу підприємства. Оскільки, ми вважаємо, що зміна парадигми суспільного та економічного життя з індустріальної на постіндустріальну висуває вимоги до більш повного використання творчого та інтелектуального потенціалу людини як головного генератора ідей та інноватора. І цей підхід повинен стати «основою для створення інтегрованої системи управління на засадах інноваційного підходу...», бо саме люди об'єднані спільною метою, за висловом Е Демінга, «є не активами і не ресурсами, а коштовностями, які треба охороняти» [5]. Крім того, для організації найбільш ефективної ОЕМУІР вважаємо дуже важливими вірними пропозиції Підкамінного І.М та Ціпуринда В.С. відносно того, що «кожний працівник повинен постійно підвищувати свій рівень кваліфікації, самовдосконалюватись, всебічно розвивати свої здібності, які необхідні для досягнення цілей підприємства. Одночасно керівництво має організувати систематичне і безперервне навчання, яке допоможе повному розкриттю можливостей працівників. Враховуючи сучасні дослідження психологів, ми пропонуємо інноваційний цикл розвитку працівника починати із ознайомлення його із місією, стратегічними цілями, філософією та політикою підприємства, а потім планувати поетапні його досягнення, застосовуючи індивідуальне обговорення із менеджерами поетапних завдань вдосконалення працівника, як особистості (коучинг), атестації,

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

покращення професійних здібностей тощо» [5].

З урахуванням всіх перелічених важливих складових формування та функціонування ефективної ОЕМУП на підприємстві може відбуватися в декілька етапів.

На першому етапі відбувається визначення цілей інноваційної діяльності підприємства на основі аналізу поточних та перспективних планів його діяльності та розвитку.

На другому етапі оцінюється фактичний інноваційний потенціал підприємства, як сукупність трудових, нематеріальних, матеріальних і природних ресурсів, залучених чи не залучених з яких-небудь причин в процес виробництва, але таких, що володіють реальною можливістю брати участь в ньому.

Метою третього етапу є виявлення загроз і можливостей зовнішнього середовища та сильних і слабких сторін внутрішнього середовища.

Виходячи з проведеного аналізу, на наступному етапі формується множина альтернативних інноваційних стратегій та здійснюється вибір оптимальної з них.

Потім відбувається формування комплексу заходів для реалізації стратегії, обраної на попередньому етапі, а також вибір інструментарію реалізації інноваційних заходів, визначення джерел фінансування, оптимізація їх структури тощо.

Далі йде етап втілення вибраної стратегії в життя, тобто практична реалізація інноваційних заходів, що включає контроль за їх виконанням та підведення підсумків. Якщо стратегічні цілі не досягнуті, керівникові варто визначити основне коло проблем підприємства, «слабких сторін» та розробити можливі варіанти їх вирішення з метою мінімізації негативних наслідків відхилень від вибраної мети, а також розробити нові стратегічні цілі або переглянути та уточнити існуючі, враховуючи ситуацію, що склалася. Підведення підсумків має обов'язково включати етап оцінювання результатів інноваційної діяльності та визначення їх ефективності [4].

Ми вважаємо, що впровадження побудованих згідно розглянутих підходів організаційно-економічних механізмів інноваційного розвитку вітчизняних підприємств в кінцевому підсумку повинно привести до забезпечення стабільності економічного розвитку як на рівні галузі, так і на рівні країни.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Власенко О.С. Інноваційний менеджмент [Текст] : навч. посіб. / О.С. Власенко // К. : Знання, 2011. – 439 с.
2. Зянько В.В. Інноваційне підприємство : сутність, механізми і форми розвитку [Текст] : монографія / В.В. Зянько // Вінниця : УНІВЕРСУМ, 2008. – 397 с.
3. Мірошніченко О.Ю. Етапи формування організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності підприємств [Електронний ресурс] / О.В. Мірошніченко, В.І.Карюк // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка», № 2, 2012. – Режим доступу: <http://economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=932>
4. Корсікова Н.М. Організаційно-економічний механізм управління інноваційним розвитком підприємства в сучасних умовах / Н.М. Корсікова // Економіка харчової промисловості, № 3, 2009.- С. 8-11.
5. Підкаміний І.М. Системні фактори впливу на інноваційний розвиток підприємства [Електронний ресурс] / І.М. Підкаміний, В.С. Ціпурінда // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка», № 3, 2011. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=480>

РЕЗЮМЕ

В статті проаналізовано визначення «інновації» як економічної категорії, яке надається різними авторами, надано авторське визначення поняття «інноваційний розвиток підприємства», розглянуто підходи до формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємства з урахуванням сучасних тенденцій розвитку світового господарства.

Ключові слова: інновація, інноваційний розвиток підприємства, інноваційна діяльність, організаційно-економічний механізм управління.

РЕЗЮМЕ

В статье проанализированы определения «инновации» как экономической категории, которое предоставляется разными авторами, дано авторское определение понятия «инновационное развитие предприятия», рассмотрены подходы к формированию организационно-экономического механизма управления инновационным развитием предприятия с учетом современных тенденций развития мирового хозяйства.

Ключевые слова: инновация, инновационное развитие предприятия, инновационная деятельность, организационно-экономический механизм управления.

SUMMARY

The article analyzes the definition of "innovation" as an economic category, which is provided by different authors; given the author's definition of "innovative development"; the approaches to the formation of organizational-economic mechanism for the development of innovative enterprises with current trends in the world economy.

Keywords: innovation, innovative development, innovation, organizational and economic mechanism of management.

ІННОВАЦІЇ СУЧАСНОЇ СТРУКТУРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Дмитриченко Л.І., д.е.н., професор, Донецький національний університет

Нікітін С.І., аспірант, Донецький національний університет

Постановка проблеми. Сучасна структура національної економіки України характеризується як вкрай розбалансована й така, що не відповідає ані потребам суспільства, ані можливостям формування державного бюджету країни. Аргументами щодо такого висновку є наступні:

по-перше, це підтверджується офіційними статистичними даними щодо надмірного розвитку паливно-енергетичного й видобувного комплексу економіки;

по-друге, майже зникненням галузей легкої промисловості;

по-третє, тим, що в минулому 2012 році навіть торговельне сальдо країни було від'ємним, не дивлячись на те, що експорт сировини й металу протягом багатьох років забезпечував позитивне торговельне сальдо;

по-четверте, структурні деформації національної економіки останнім часом все частіше обговорюються вищими керівниками держави, що знайшло відбиття у інтерв'ю Прем'єр-міністра України М.Я.Азарова, у якому він наголосив на необхідності розвивати комплекс галузей легкої промисловості;

по-п'яте, необхідність реформування структури національної економіки знайшла відбиття у «Податковому кодексі України», де передбачено низку пільг щодо поживлення галузей, які знаходяться у стані занепаду, так і галузей, що забезпечують інноваційний розвиток економіки [1].